

DVA FILMSKA AVTORJA O ENEM KRATKEM FILMU

RAVNIHARJEVA KATEDRALA LOTSE

Tržiški filmski in televizijski snemalec **Tomaž Ravnihar** hrani o svojem dokumentarnem filmu »Katedrala Lotse«, ki smo ga lahko videli na več javnih predstavitev in tudi na televizijskih zaslonih, vsaj dve mnenji dveh ljudi, ki se vse življenje ukvarjata s filmom, **Crta Škodlarja** in **Boštjana Hladnika**. Objavljamo obe oceni, med drugim tudi zato, da ne bi šel čisto v pozabo Ravniharjev film, ki je bil v naših sredstvih javnega obveščanja deležen razmeroma majhne pozornosti. (Op. ur.)

KATEDRALA SKROMNOSTI

»Katedrala Lhotse« – športni dokumentarni film; 16 mm barvni, 14 minut; scenarij, kamera in režija **Tomaž Ravnihar**; besedilo **Tomo Česen**; produkcija Unikal Studio in TV Slovenija oktobra 1990.

Prikaza »Katedrale Lhotse« v Cankarjevem domu in v Novi Gorici sta šla po krivici mimo nas skoraj neopažena. Medijska agresivnost v bojih za komercialne učinke nam je žal že otopela čute in sposobnost samostojne presoje. Zato gre pohvala redaktoric **Marjeti Svetelovi**, ker je pred projekcijo filma v razvedrilnem programu slovenske televizije omogočila avtorju povedati vsaj nekaj jedrnatih dejstev o nastajanju projekta. Lahko pa bi mu voditeljica pustila povedati še kaj več...

Tomaž Ravnihar je namreč kot tretji član mini odprave v Himalajo (drugi član je bil kranjskogorski zdravnik **dr. Jani Kokalj**) hotel dokumentirati enega od največjih podvigov ne le slovenskega, ampak svetovnega alpinizma vseh časov: solistični vzpon Toma Česna po južni steni Lotseja na 8516 metrov visok vrh.

Naj bo predstava nazornejša: v štirih dneh in nočeh (!) je Tomo Česen preplezal skoraj tri in pol kilometra prek skalovja, snega in ledu (to je za sedemdeset ljubljanskih nebotičnikov visoko!), na vrhu škljocnil nekaj fotografij za spomin, jo takojci ucvril nazaj ter se živ in zdrav vrnil v bazo. Doseženi rekord bo še dolgo zapiral sapo neprimerno bolje opremljenim in bogateje sponzoriranim zavistnežem.

Tomažu Ravniharju sem pomagal navezati stike z ljudmi slavne **Berlusconijeve** televizijske športne mreže. Želel je posneti film v pogojih, ko bi mu ne bilo treba paziti na vsak centimeter filma in je za to ponujal celo svetovno ekskluzivo. Najbolj znanemu športnemu showmanu gospodu **Ambrogiu Fogarju**, ki si na vse kriplje prizadeva osebno predstaviti športne senzacije vsega sveta, se ni zdelo vredno zadeve niti formalno odkloniti, čeprav smo mu poslali skoraj dve kili papirja... Ko se je Tomo Česen vrnil domov, pa ga je g. Fogar brž poklical na jako dolg intervju. Naši fantje posnetkov niso dovolili predvajati in blamirani showman je moral mučno pomanjkanje slikovnega materiala mašiti s pomočjo **Messnerja**, spričo Česnovih dosežkov v drugi plan potisnjena asa.

Projekt same odprave in rezultat filmskega snemanja v pogojih skrajnih meja človeške zmogljivosti pa sta zaradi takšnih in drugačnih okoliščin tako slovenska... in naravnost pregovorno nesramno gorenjsko šparovna, da bi bolj ne mogla biti. En žilav Gorenjec je pač lepega dne rekel: »Ja, jaz grem gor!« In druga dva Gorenjca sta mu pritegnila: »'ej ga, potem greva pa s tabo!« Eden zato, da bi se Tomu kaj ne zgodilo; drugi pa zato, ker rad snema filme, ampak Toma v Himalaji še ni posnel. No, Tomo bi najbrž šel tudi kar sam, pa četudi nikogar ne bi bilo zraven.

Šalo na stran: na vso srečo je gotovo prav opisana lastnost vseh treh članov odprave ta, zaradi katere je (čeprav vnaprej skrbno pripravljen) film proti vsem pričakovanjem prerasel ozki značaj dokumentarca in dozorel v eno od tistih žlahtnih pripovedi, ki jih gre z vso pravico uvrstiti med pomembne slovenske kulturne dosežke. Tomaž Ravnihar res ni mogel snemati prijatelja med plezanjem v steni niti z najmočnejšim teleskopom, kajti »... ali je Česen premajhen, ali pa je stena prevelika...!« Tudi ni mogel prikazati vse veličastnosti stene v enem samem posnetku od dna do vrha, saj se pero kamere ustavi po šestindvajsetih sekundah! V posnetkih ni kolone nosačev z živobarvnimi kontejnerji in dobro vidnimi napismi svetovnih firm. Tudi ni zmagošlavja in pompa številnega tehničnega štaba ob Tomovem povratku z vrha, kajti vsega tega tam preprosto ni bilo. Bil pa je stisk roke in potem je bila neugledna pločevina-sta skodelica tople tekočine. Vendar – če bi bila ta skodelica vsaj srebrna, če že ne zlata: ali bi bil Tomo zaradi tega kaj bolj na vrhu, kot je bil?!

»Katedrala Lhotse« je umetnina prav zaradi svoje iritantne preprostosti. Človeka prisili k razmišljanju o sebi in drugih, o naravi in njeni mogočnosti. Ni moč pozabiti deviških kapljic izpod himalajskega ledenika, ki se združujejo v reko, ko poslušas misel Toma Česna: »Velike želje niso nikoli potešene... so enostavno brez konca...«

Prav kot dolga veriga visokih himalajskih vrhov.

Crta Škodlar

DO NEDOSEGLJIVIH VIŠIN

To ni samo edinstven dokument o borbi Toma Česna z **Goro**, temveč je mnogo več: to je borba Toma s **samim seboj**.

Ta boj se konča z veličastno Tomovo zmago – in hkrati z zmago filmskega avtorja Tomaža Ravniharja, ki mu je uspelo – poleg dokumenta neprecenljive vrednosti – ustvariti briljanten filmski esej o večnem človeškem hrepenenju, da bi **zmogel** premagati in obvladati samega sebe in se z nadčloveško močjo vzpenjati vse višje in višje – vse do človeku nepoznanih in nedosegljivih skrivnostnih **višin**.

Boštjan Hladnik